

Met Israël verbonden

Preekontwerp

dr. L. Engelfriet

'Zie, nu weet ik dat er op de gehele aarde geen God is dan in Israël' 2 Koningen 5: 15

Deze uitspraak uit het boek Koningen komt uit de mond van de Aramese veldheer Naäman nadat hij in Israël genezen is. Deze succesvolle bevelhebber van koning Benhadad was melaats. Een gevangen genomen Israëlitische slavin in dienst van zijn vrouw trekt zich het lot van Naäman aan. Tegen diens vrouw zegt zij: Ach, was mijn heer maar voor het aanschijn van de profeet in Samaria, dan zou die hem van zijn melaatsheid afhelpen. Deze bemiddeling getuigt van barmhartigheid en is een daad van liefde.

Enkele liberale predikanten hebben onlangs wat stof doen opwaaien door in de media kritiek op de onopgeefbare verbondenheid van de kerk met Israël te leveren. Volgens de liberale theoloog Jan Offringa is de kerk in haar ontstaan geen afsplitsing maar een eigenzinnige voortzetting van het Jodendom. Vanaf het begin zit Israël dus al in de kerk, beweert hij. Van de eerste christelijke Joden kun je zoiets misschien zeggen, maar van de kerk zeker niet. Het volk, het land en zijn cultuur hebben er nooit toebehoord. Daarna poneert hij dat zijn liberale christendom niet terug kan en wil naar het Jodendom en de Tora. Daaruit blijkt dat het Israël dat ooit in de kerk gezeten zou hebben er weer uit moet. Verder wil ds. Offringa wel een dialoog met Israël maar zonder verbinding. Dit gesjoemel met Israël kom ik bij zijn favoriete dialogische denkers Buber en Levinas niet tegen.

Verontreiniging in de ballingschap

De God van Israël wordt door de profeet Jeremia de bron van levend water genoemd (17: 13). De Tora schrijft bij verontreiniging, in het bijzonder van melaatsheid, onder meer het baden in water voor (Lev. 14). Opmerkelijk is de reiniging met water waarvan bij de profeet Ezechiël sprake is. Die reiniging wordt bij de terugkeer van het volk uit de Babylonische ballingschap door de Here God zelf uitgevoerd. De onreinheid is het gevolg van de ontheiliging van diens Naam door het contact met de drekgoden van de volkeren tijdens de ballingschap. De profeet Ezechiël stelt het volk niet alleen de bevrijding uit de ballingschap in het vooruitzicht. Eerst zal God zelf zijn grote Naam heiligen en pas daarna zal hij zijn volk vergaderen uit alle landen. Nadat het volk gereinigd is, zal het wonen in het land dat God aan zijn vaders beloofd heeft. Dankzij de geest van God zal het dan met een vernieuwd hart wandelen op de weg van de Tora en rechtvaardig handelen.

Niettemin had Jeremia het volk in de ballingschap opgeroepen om de sjaloom voor Babel te zoeken (29: 5). De profeet geeft aan dat de ballingschap wel even kan duren, maar dat het volk geroepen is om een licht voor de volkeren te zijn. Sjaloom behelst niet alleen welvaart. Het bouwen van huizen en het aanleggen van tuinen, het sluiten van huwelijken en het verwekken van kinderen horen er wel bij. Maar nog belangrijker is het scheppen en bevorderen van goede verhoudingen. Met de God van Israël en met zijn volk. De ballingen moeten bidden voor Babel tot hun God, want in de vrede van de stad zal de vrede van Israël gelegen zijn (29: 7). Ziedaar hoe in

de ballingschap een gezegend volk voor het volk van Babel tot een zegen kan zijn. Hoewel Babel zich als vijand van Israël gedragen heeft, wordt het tijdens de ballingschap door de voorbede van Israël in de sjaloom van Israël opgenomen.

Vergelding

Het optreden van het Joodse meisje dat van haar vrijheid beroofd is, beantwoordt op een bijzondere manier aan de profetische oproep. Zij toont zich niet haatdragend tegenover haar heer. Dat wil niet zeggen dat ze haar gevangenschap voor lief neemt. Maar haar afkeer daarvan staat een barmhartige houding tegenover haar heer niet in de weg. Haar houding is in overeenstemming met de Tora. Die schrijft liefde tot de volksgenoot voor, maar proclameert geen haat tegen de vijand. Ik ben de Here (Lev. 19: 18). Die directe verwijzing naar de God van Israël fundeert de naastenliefde. In de Tora is medemenselijkheid niet los verkrijgbaar, naastenliefde wordt gegarandeerd door onze Schepper. Vandaar dat de haat zich wel kan richten tegen de haters van de God van Israël (Psalm 139: 21, 22).

Afkeer van Naäman lag eigenlijk voor de hand. Het meisje is immers gevangen genomen en gaat gebukt onder het juk van de slavernij. Maar zij beantwoordt deze wandaad met een heilzame daad. Ze vergeldt kwaad met goed. Sommige mensen denken dat vergelden verkeerd is, omdat het op het nemen van een oog voor een oog zou neerkomen. Dat is een misvatting, want het gaat in de Tora niet om het nemen, maar om het geven van een oog voor een oog (vergelijk Ex. 21: 24-27). Dat betekent volgens de toelichting in Exodus dat het om de plicht tot schadevergoeding gaat.

De Bijbel kent de vergelding in de vorm van beloning en straf en spreekt vaak over het oordeel, maar geeft niet steeds aan waarom rechtvaardige mensen moeten lijden, terwijl boze mensen voorspoed kunnen hebben. Ook in de Talmoed neemt de vergelding na de dood en in de toekomstige wereld een belangrijke plaats in, maar wordt aan de invulling daarvan geen concrete vorm gegeven. Het Israëlitische meisje laat tegenover haar heer barmhartige vergelding gelden. De gedoopte Joodse dichter Isaäc da Costa, die Jezus als zijn Messias beleed, heeft opgemerkt dat zijn volksgenoten christenen in barmhartigheid en weldadigheid vaak een beschamend voorbeeld gegeven hebben. De vergelding van kwaad met goed is de bijzondere genade die in de Tora en in het evangelie gehoord wordt. Vanuit dit perspectief kan de opstanding de allerhoogste vergelding voor de kruisiging genoemd worden.

De genezing van zieken maakte blijkbaar deel uit van de profetische opdracht. Behalve bij Elisa komen we die ook bij Elia tegen, die de dode zoon van een weduwe tot leven wist te brengen. Van liefde voor de vijand geeft reeds de grote profeet Mozes blijk door te bidden voor Farao en de Egyptenaren. Eerder werd koning Abimelek in een droom door de God van Abraham opgeroepen diens vrouw terug te brengen, omdat hij een profeet is. Hij kreeg daarbij de belofte dat Abraham voor Abimelek zou bidden, opdat hij in leven mocht blijven. Terzijde merk ik op dat de seculiere medische wetenschap in het huidige Israël een hoge vlucht genomen heeft. Daarvan plukken Joden en niet-Joden de vruchten. Maar het heeft lang geduurd voordat de rode Davidsster van de hulporganisatie Magen David Adom als medische hulpverlener door het Rode Kruis geaccepteerd is.

De onderdompeling in de Jordaan

De koning van Israël ziet in het verzoek om genezing van generaal Naäman een voorwendsel. Alleen God kan immers doden en levend maken (2 Kon. 5: 7). Maar de man Gods Elisa laat als profeet in Israël Naäman naar hem toekomen. In de ogen van Naäman stelt de profeet echter teleur. Hij had verwacht als een hoge gast ontvangen te worden. In zijn hoogmoed maakt hij zich zelfs een voorstelling van de manier waarop de profeet als wonderdoener te werk moest gaan. Hij geeft dat precies aan: de naam van zijn God aanroepen en over de zieke plek strijken. In plaats daarvan krijgt hij één droge aanwijzing: Was u zevenmaal in de Jordaan. Naäman protesteert. Hij moet alles wat aan zijn eigen land en achtergrond herinnert opgeven. Hij wordt in dat in zijn ogen nederige landje niet als een hoge gast behandeld en moet zich in het modderstroompje dat Jordaan heet onderdompelen. Zijn de Syrische wateren niet vele malen schoner? Dit is zijn eer te na.

Deze reactie van Naäman lijkt op de benadering van christenen, die in Europa de eeuwen door Joden hebben geminacht op grond van vermeende eigen superioriteit. Christenen hebben dankzij de Bijbelse boodschap en de verkondiging van Jezus uitzicht op verlossing door de genade van de God van Israël gekregen, maar lijken te zijn vergeten waarom die God de God van Israël genoemd wordt. Het is vooral merkwaardig, dat de Joden in Europa in de naam van Jezus vervolgd zijn om hun verering van Mozes en de profeten, terwijl Jezus in dezelfde geest als die van de profeten geleefd heeft en de Tora vervuld heeft. Hij heeft bovendien degenen die er ook maar het minste of geringste van afdeden klein genoemd. Jezus noemt degenen die Mozes en de profeten leren en doen daarentegen groot. Ook in dat opzicht is hij zelf de grootste (Mat. 5: 17-19).

De hooghartige Naäman moet het van zijn dienaren hebben. Zij weten hem ervan te overtuigen, dat hij de raad van de profeet moet opvolgen. Hij hoeft immers alleen maar gewassen te worden om rein te zijn. Hij dompelt zich ten slotte zeven maal onder in de Jordaan en wordt rein. Naäman wordt gereinigd door het water van de Jordaan. Hij wil bedanken. Maar wie moet hij bedanken? In de eerste plaats de God van Israël. Hij keert terug naar de profeet om dat uit te spreken. 'Nu weet ik dat er geen God is op de gehele aarde dan in Israël.'

Blijvend verbonden met Israël en zijn God

De profeet neemt geen geschenken van Naäman aan. De geschenken van Naäman zijn besmet. Dat ervaart althans de knecht van Elisa, Gehazi, later aan den lijve. Gehazi werpt een smet op de profeet Elisa. Hij meent dat Elisa zich vergist heeft en dat hij dat met een leugen moet corrigeren. Maar het is nog niet de tijd om de geschenken van de volken in ontvangst te nemen. Israël heeft de opdracht gekregen om recht en gerechtigheid na te jagen (Deut. 16: 20).

Opmerkelijk is in dit verband de onderdompeling van Jezus in de Jordaan. Hij neemt zelf het initiatief om zich door Johannes, een nazaat van Aäron, die met Elia vereenzelvigd wordt, te laten dopen. Johannes denkt dat het niet passend is om Jezus te dopen, maar Jezus stelt dat het wel passend is, omdat het 'ons' betaamt om alle gerechtigheid te vervullen. Jezus gebruikt het meervoudige 'ons' om aan te geven dat de verplichting tot het doen van gerechtigheid het hele volk Israël aangaat. Jezus gaat zijn volksgenoten hier voor en stijgt na de onderdompeling terstond op uit het water. In deze beweging wordt zowel ondergang als opstanding uitgedrukt. Het is een beweging die door de hemel bevestigd wordt.

De profeet had geen dure apotheek tot zijn beschikking, maar heeft slechts een eenvoudige raad gegeven. Dat beseft Naäman. De profeet heeft de zegen van de God van Israël doorgegeven. Naäman is door zijn genezing en het besef van de macht van Israëls God met hart en ziel met hem verbonden. Zijn eerbied voor de God van Israël is zo groot dat hij opziet tegen de terugreis naar Damascus. Daar wordt immers een heel andere god vereerd, die onmachtig tot genezing is gebleken. Rimmon/Hadad werd vereerd om zijn beheersing van de hemelse en aardse wateren. Men eerde hem door bidden en nederig knielen (de profeet Zacharia vergelijkt de rouwklacht over de dood van Hadad, die gericht is op zijn herleving, met de rouwklacht van de inwoners van het belegerde Jeruzalem over de dood van een eerstgeborene. De profeet ziet de rouw echter in het licht van de toekomstige bevrijding van de inwoners door de uitstorting van de genade van God).

Naäman wil iets meenemen om de God die hem genezen heeft te kunnen gedenken. Hij kan geen offers meer brengen aan andere goden dan aan de God van Israël. Hij mag een hoeveelheid aarde meenemen van Israëls grond, zoveel als een span muildieren kan dragen. Maar dan komt hij met een merkwaardig verzoek. Hij kan zich in Damascus niet onttrekken aan het gebed tot Rimmon en dat bidden gaat met diepe buigingen gepaard. Hij moet dan met zijn heer meebuigen. Daarvoor vraagt hij Israëls God vergeving. Je verwacht hier een afwijzende reactie van de profeet, omdat Naäman zich zodoende zal verontreinigen, maar die komt niet. 'Ga in vrede,' krijgt hij als bemoediging mee. De sjaloom is zijn redding. Zijn buiging in het huis van Rimmon is dankzij de verbinding met Israëls God buiten Israël blijkbaar geen verontreiniging. En het is ook geen eerbewijs, eerder het tegenovergestelde, want Rimmon was onmachtig om hem te genezen.

Schriftlezingen: 2 Kon. 5 en Mattheus 3: 13-17. Liederen: Psalm 72, Psalm 85, Psalm 103

Preek naar aanleiding van 2 Kon. 5

Gemeente des Heren, dit hoofdstuk uit het boek Koningen stelt niet de macht van de koning maar de bijzondere macht van de profeet centraal. En het boek heet wel 'Koningen', maar het gaat eigenlijk over de eer van de hoogste koning, de God van Israël. Dat begrijpt de profeet in ons verhaal veel beter dan de koning. Hij heeft inzicht in de woorden en de geboden van Mozes, want hij is zelf een profeet, een man van God. Onze grote koning en profeet Jezus heeft zelf op de bijzondere en unieke waarde van Mozes en de profeten gewezen. Ik geef u een bekend voorbeeld uit het evangelie. In de gelijkenis van de rijke man en de arme Lazarus vraagt de rijke man in het dodenrijk of er niet iemand uit het dodenrijk mag terugkeren naar het land van de levenden. Dan kan die zijn vijf broers waarschuwen, dat zij zich moeten bekeren om niet in de plaats van de pijniging te komen. Maar Abraham wijst dit af: zij hebben Mozes en de profeten, zegt hij. Als ze daar niet naar luisteren, hebben ze ook geen boodschap aan de waarschuwing van iemand die uit de dood opstaat. Gemeente, dat zegt aartsvader Abraham in de gelijkenis, maar dat is dus ook de boodschap van de Here Jezus, want hij gaat Abraham voor.

Waarom is de profeet Elisa, de man Gods, in dit verhaal belangrijker dan de koning? Omdat hij de mensen naar de hoogste koning verwijst. De meeste koningen, helaas soms ook in Israël, verbinden hun macht niet met de macht van God en gaan daardoor lijken op de koningen uit andere landen en zij worden daardoor onrechtvaardig en onbarmhartig.

Het verhaal dat ik u heb voorgelezen, vestigt meteen onze aandacht op de waardering van de profeet. Daar zegt een Joods meisje: Och, was mijn heer maar bij de profeet in Samaria, dan zou deze hem wel van zijn melaatsheid genezen (2 Koningen 5: 3). Dat doet Jezus ook, Mozes en de profeten moeten spreken over de levende God.

Maar wat een vreemde reactie, gemeente, van dat meisje. Je bent gedwongen verhuisd en in dienst genomen. Je bent gedeporteerd en een gedwongen verblijf in een ander land maakt van ons ellendige mensen. Het woord ellendig betekent oorspronkelijk elderslandig: in een ander land, niet thuis. En daarnaast betekent ellendig natuurlijk ook ongelukkig.

Dat geldt voor gedeporteerden en asielzoekers. Maar de apostel Paulus zet de toestand van alle mensen in dat licht. Hij maakt onderscheid tussen de tegenwoordige wereld en de toekomstige wereld. De mens voelt zich in deze tegenwoordige wereld niet thuis. Hij is balling. Hij is in ballingschap. Paulus doelt op het verblijf van de mens buiten het paradijs en buiten het koninkrijk Gods. Daar heerst de zonde, de schuld en de dood. Daardoor is de mens vervreemd van zijn goddelijke bestemming. Hij is vervreemd van het burgerschap en van het burgerrecht van Israël zegt Paulus op een andere plaats (in de brief aan de Efeziërs 2:12). Maar daarbij hoeft het niet te blijven, want Paulus is geen pessimist. Hij draagt een blijde boodschap uit. En wel deze, dat de gerechtigheid van Jezus Christus de mens brengt in het land van de belofte.

Maar dan toch, wat een wonderlijke reactie van dat meisje, dat slavinnetje van Naäman. De meeste ballingen verlangen ernaar hun verblijf in een vreemd land zo

spoedig mogelijk te beëindigen. Maar ook in den vreemde, lezen we in het boek Daniël, zijn de vensters van de gelovige Joden gericht gebleven op Jeruzalem. Maar hier gaat het om Syrië. Dat lag boven het rijk van de tien stammen. In dit verhaal is een sleutelrol weggelegd voor het naamloze slavinnetje van de Syrische generaal Naäman.

Het meisje is door benden uit Syrië meegenomen naar het vreemde land Syrië. Zij is gevangen genomen en moet in Syrië de vrouw van Naäman dienen. Hoewel we haar toestand dus uitgesproken ellendig zouden moeten noemen, gaat zij helemaal niet bij de pakken neerzitten. Net als Josef in Egypte probeert zij er het beste van te maken. Want een gelovig mens handelt altijd, ook als hij of zij op het oog niets kan utrichten of niets meer kan. Hoe blijkt dat in dit verhaal, gemeente?

Dit Joodse slavinnetje is niet haatdragend tegenover haar heer. Wat toch eigenlijk voor de hand gelegen zou hebben. Zij is gevangen genomen en gaat gebukt onder het juk van de slavernij. Maar zij beantwoordt deze wandaad met een goede daad. Het gaat bij het spreken van dit meisje eigenlijk om wat zij terugdoet voor wat haar is aangedaan. Wij hebben het dan over de zogenoemde vergelding. Sommige mensen denken dat vergelden verkeerd is. Maar gemeente, dat is een ernstige misvatting. Want wanneer wij niets terug doen, geven wij blijk van grote minachting voor de ander, die ons iets aandoet, maar ook van onszelf. De Bijbel kent de vergelding in alle soorten en maten. Maar het gaat er natuurlijk om, hoe iemand vergeldt. Dit slavinnetje uit Israël geeft meteen het hoogste niveau van de vergelding aan. Zij vergeldt kwaad met goed. Komen wij dat ook niet tegen in de Bergrede? Is dat niet de hoogste toon van de wet en het evangelie: de haat voor de vijand, die wordt vergolden in de vorm van liefde?

Want gemeente laten wij ons niet van de wijs laten brengen, het evangelie is een genade van de hoogste God. Maar als wij dat niet zien als de grootste daad van vergelding van onze God, die ons nee met ja beantwoordt, dan zijn wij aan het abc van het geloof nog niet toe. God vergeldt op grootse wijze.

Als dit meisje erachter komt dat Naäman ziek is, wenst ze hem werkelijk het beste. Ja, dat lijkt nogal makkelijk. Hoe vaak wenst iemand je niet het beste, maar wat heb je eraan? Dit joodse meisje meent het. Haar woorden zijn ook daden. Ze gunt Naäman het beste. Wat is dat? Het is wat zij zelf in haar eigen land, in Israël heeft moeten achterlaten. De aanwezigheid van de profeet, van wie zij weet dat hij iets voor de zieke Naäman kan doen. Was mijn heer maar in Samaria, zegt zij. Daar is zij zelf niet, maar daar komt zij zelf vandaan. Ze gunt haar meester, die machtige generaal, het voordeel van haar eigen verblijfplaats. Waarom? Omdat zij beseft dat Naäman alleen daar, in Israël, genezing zal kunnen vinden.

Bovendien is haar uitspraak niet zonder risico. Immers, als haar aanwijzing geen genezing oplevert, loopt zij de kans aangeklaagd en gestraft te worden. Zij zegt namelijk niet, dat Naäman in Israël meer kans op genezing heeft, omdat de dokters daar door de bank genomen deskundiger zijn. Neen, zij verzekert Naäman met stelligheid genezing door de profeet in Israël.

Naäman komt als generaal naar Israël, hij is iemand met aanzien. Die naam heeft hij gemaakt door de Syriërs te verlossen. Daarbij heeft de Here God hem geholpen. Er staat in vers 1 dat hij door de God van Israël als instrument gebruikt is om de Syriërs te verlossen. Die verbinding blijkt voor hem van levensbelang. In dit verhaal van het boek Koningen onderhoudt de profeet de verbinding met zijn God. Profeten houden de weg naar God open, als de heersers het laten afweten.

Maar Naäman is melaats. Maar dat is in de bijbel niet alleen een lichamelijke kwaal. Dat is het ook. Maar het drukt veel meer uit. Namelijk de toestand waarin mensen terecht kunnen komen. Door laster, door hooghartigheid of door jaloezie. Allemaal overtredingen van de wet de Tora. De melaatse is vervreemd van zichzelf, van zijn eigen huid, maar ook van de gemeenschap, van de familie waarvan hij deel uitmaakt. Dat is eigenlijk de ergste vorm van ballingschap. De melaatse is onrein. Volgens de voorschriften van de wetten van Mozes moet de onreinheid worden weggenomen, voordat de melaatse weer in de gemeenschap kan worden opgenomen. Het is dus niet alleen een zaak van de zieke mens maar ook een zaak van de gemeenschap. Die is in Israël medeverantwoordelijk voor de melaatsheid.

Naäman gaat naar het land van het joodse meisje, naar Israël, maar hij volgt de officiële weg. Die loopt in het diplomatieke verkeer via de koning. Hij gaat niet rechtstreeks naar de profeet. Daarover had het meisje gesproken. Maar de officiële weg, die Naäman volgt blijkt een omweg. De koning schrikt namelijk van die generaal. Hij is wel koning bij de gratie Gods, maar hij houdt daar geen rekening mee en denkt dat hijzelf als geneesheer moet optreden. Veel sterker nog drukt hij zich uit: 'Ben ik God om te kunnen doden en levend maken' (2 Kon. 5: 7). Maar als de profeet Elisa ervan hoort, nodigt hij Naäman uit. Naäman is weliswaar onbekend in Israël, maar niet veracht. Naäman dringt door tot de profeet. Dan komt voor hem een teleurstelling. Hij had verwacht met een soort tovenaars te maken te krijgen die hem als hoge gast zou ontvangen. Maar dat verloopt anders. Naäman had zich in zijn hoogmoed voorgesteld hoe de profeet als wonderdoener te werk moest gaan. Hij geeft dat precies aan: de naam van zijn God aanroepen en over de zieke plek strijken. In plaats daarvan krijgt hij één droge aanwijzing: Was u zevenmaal in de Jordaan. Naäman protesteert. Hij moet alles wat aan zijn eigen land en achtergrond herinnert opgeven. Hij wordt daar in dat nederige landje niet als hoge gast behandeld en moet zich in dat modderstroompje dat Jordaan heet onderdompelen. Zijn de Syrische wateren niet veel en veel schoner? Dit is zijn eer te na. Deze hooghartige man voelt zich beledigd. Hij wil terug naar zijn land waar hij naar waarde geschat wordt. Waar hij bekend en bemind wordt. Terug naar zijn geboorteland, want dit is doffe ellende. Weer komt de hooghartigheid in Naäman boven. Hijzelf een boom van een kerel, afkomstig uit het land met de mooie ceders. Hij voelt zich ellendig en gedegradeerd in dit vreemde land, in Israël.

Ja gemeente, die reactie van Naäman is de reactie, die ook in Europa de eeuwen door in praktijk is gebracht. Wij hebben dankzij de grote profeet en geliefde zoon van God, dankzij Jezus zicht gekregen op de God van Israël. Maar we zijn vaak vergeten waarom die God zich de God van Israël laat noemen. Merkwaardig, gemeente, dat in Europa de Joden in de naam van Jezus om hun verering van Mozes en de profeten vervolgd zijn, terwijl Jezus als onze grote profeet volkomen in de geest van de Tora geleefd heeft en degenen die er ook maar het minste of geringste van afdeden klein genoemd heeft. Jezus noemt degenen die Mozes en de profeten leren en doen, groot. In dat opzicht is Hij zelf de grootste.

Weer moet Naäman het eigenlijk van zijn dienaren hebben. Zij weten hem ervan te overtuigen, dat hij de raad van de profeet moet opvolgen. Hij hoeft immers alleen maar gewassen te worden om rein te zijn. Hij dompelt zich zeven maal onder in de Jordaan en wordt rein. De Syriër Naäman wordt gereinigd door de modderstroom, door de Jordaan. Dankzij zijn slavinnetje, dankzij de profeet, dankzij zijn dienaren. Hij wil bedanken. Maar wie moet hij bedanken? In de eerste plaats de God van Israël.

Hij keert terug naar de profeet, om dat uit te spreken. 'Nu weet ik dat er geen God is op de gehele aarde dan in Israël.'

Maar de profeet neemt geen geschenk van Naäman aan. Voelt u wel gemeente, hoe belangrijk die afwijzing van Elisa is? Want de geschenken van Naäman zijn besmet. Dat ervaart Gehazi, de knecht van Elisa, later. Die beoordeelt het profetische optreden van zijn leermeester Elisa verkeerd.

Gehazi ziet niet dat er op die mooie geschenken de smet van de afgoderij, van de dienst aan de vreemde goden rust. Die smet komt nu op hem. Blijvend? Er staat, dat de melaatsheid hem en zijn zaad zal aankleven in eeuwigheid, maar verderop in dit bijbelboek vertelt hij de koning van de grote daden van de man Gods, van Elisa. Dat kan dus nog steeds. Maar het is toch in elk geval een ernstige waarschuwing voor Gehazi geweest. De dienaren van God wijzen boven zichzelf uit. Daardoor zijn zij belangrijk en verdienen zij eer. Maar als zij voor zichzelf beginnen, gaat het verkeerd. Gehazi werpt een smet op zijn heer, op Elisa. Hij meent dat hij zich vergist heeft en dat hij dat moet corrigeren.

De profeet had geen dure apotheek tot zijn beschikking, maar heeft slechts een eenvoudige raad gegeven. Dat beseft Naäman. De profeet heeft de zegen van de God van Israël doorgegeven. Gemeente, dat lijkt bijzonder weinig in een wereld die zo beheerst wordt door de geweldige resultaten van wetenschap en techniek. Ja het is goed om de nood van je medemens ermee te helpen. Het gebeurt veel te weinig. Maar hier gaat het om het hoogste en het beste en dat kunnen wij niet zelf bewerkstelligen, maar dat is altijd een initiatief van Godswege. Want het eenvoudige woord van de profeet in Israël is altijd verbonden met de grote daden van de God van Israël. En die zijn ook in de modderstroom van de Jordaan met Hem verbonden. Heeft Jezus immers niet gezegd tegen de profeet Elia – en dat is toch Johannes de Doper volgens Jezus zelf (Matt. 11:14): "Het betaamt ons alle gerechtigheid te vervullen"?

Daarom is voor Naäman, voor Syrië het woord van de profeet in Israël genoeg. Hij neemt een last aarde mee naar huis. Daar, in Syrië, zal hij zich moeten buigen voor de god van zijn koning. Voor Rimmon. Kan dat wel? Valt hij nu niet terug in de afgodendienst? Neen gemeente, dan zou hij toch zeker niet zo positief door Jezus genoemd worden in Lukas 4. Bovendien vraagt hij daarvoor vergeving. En hij mag in vrede gaan, omdat Naäman weet dat de god van de Syrische koning niet het laatste woord heeft. Want dat heeft de God van Israël. De buiging voor Rimmon of Hadad, zo heet die Syrische god in de Bijbel, is eerder een belediging dan een verering. Die god geneest immers niet zoals de God van de profeet. Naäman is geen zoon van deze god Hadad meer, geen Benhadad. Zijn buiging is dus eerder een hoon voor Rimmon, die onmachtig tot genezing is gebleken. Dat is voor ons een bemoedigende aanwijzing, gemeente. Ook wij moeten ons soms neerleggen bij de eisen van machthebbers en de voorschriften van wetten. Maar dat mag nooit een eerbewijs worden. Want wij zijn het eigendom van een andere koning. Die koning Jezus en zijn hemelse Vader moeten wij eren en wij mogen zijn geboden niet inruilen voor een god- en mensonterende praktijk. Ook al moeten wij dan soms in ons eigen land als vreemdeling leven.

Dan nog iets over het lot van de melaats geworden Gehazi (uitpuilende ogen). Gemeente is het alleen hebzucht die deze dienaar van de profeet heeft bewogen? Ik

dacht het niet. Want wat is er mis mee, als je iets terugverlangt voor bewezen diensten? Ook bij Gehazi gaat het om het vertrouwen in het tempo van God. Elisa vraagt: was het tijd om dat zilver te nemen enz.? Het gaat niet alleen om een daad die van hebzucht zou getuigen. Het gaat erom dat Gehazi vooruitloopt. Hij volgt het goddelijke tempo niet, en dáárom gaat het in het geloof, dat wij God volkomen vertrouwen. Het gaat in het leven niet volgens onze planning en volgens onze tijdsindeling. Nogmaals vraag ik: Is het zo gek dat Gehazi dat gedacht heeft? Naäman is immers genezen. Is dat niet het profetische signaal dat de Messiaanse tijd is aangebroken? Dat de volkeren tot inkeer komen. Mag hij dan het zilver niet aannemen? Neen, het is de tijd nog niet. Ach gemeente, wij zijn verbonden met het kruis van Christus, het grote teken van onze verlossing, maar dat wil toch ook niet zeggen dat wij al in het koninkrijk Gods leven? Het teken van de overwinning is gesteld, dat na het kruis, de opstanding van de eerste dag der week volgt. Maar ja, dan komt het pas gemeente: volharden wij dan in de verwachting van de wederkomst of vervallen we in een lichtvaardig optimisme. Het lijden is niet voorbij. Jezus lijdt met ons tot het einde der wereld. Dat is geen uitspraak van een ongelovige, geen ontkenning van de verzoening. Het is de absolute erkenning van de verzoening, die op Golgotha is gebracht.

Maar de kracht van dat offer moet doorwerken in ons leven en in de gehele schepping. Wie zegt dat we nu niets meer te lijden hebben, is niet met het lijden van Jezus verbonden. Juist wie met Jezus verbonden is, kan het lijden verdragen en verwacht het uur van het zichtbaar worden van de volkomen overwinning.

Jezus is in de Jordaan gedoopt om recht te doen en aan het kruis gestorven om recht te zetten. Dat mogen wij geloven, als wij het tempo van God voor ogen houden. Zeker, er is de vaste grond. Die last aarde uit Israël is voor Naäman zijn vaste grond geworden. Die grond drukt uit dat de God van Israël met die aarde en zijn volk is verbonden.

Naäman is in de Jordaan gedoopt. Zoals de Here Jezus in de Jordaan gedoopt is. Daardoor is Jezus ook verbonden met het verleden. Het verleden is erdoor veranderd. Hij vervult het verleden met zijn gerechtigheid. Niets blijft hetzelfde. Ons lot is niet vastgelegd, maar is dankzij Jezus met God verzoend. Maar wij moeten met Hem mee door de Jordaan. Ook Naäman is verbonden met Israël en met de grote Zoon van Israël, met Jezus de Messias (zie Lukas 4). Ook wij mogen door onze doop verbonden zijn met Israël dankzij die grote Zoon, die zijn leven voor zondaren heeft geofferd. Alleen door dat joodse bloed kunnen wij gereinigd worden en gemeente met Naäman erkennen dat er geen God is dan in Israël. Halleluja. Amen.